

No. 1 (67), styczeń 2025

Nieregularne migracje – jak są (nie)obecne w polskich mediach, polityce i sektorze obywatelskim

W dyskursie politycznym i medialnym dotyczącym migracji dominowały w latach 2019-2023 trzy ramy narracyjne: sekuryzacyjna, przedstawiająca migracje jako zagrożenie dla Polski i UE, strategiczno-pragmatyczna, która kładła nacisk na rolę instytucji państwowych, oraz dehumanizująca, przedstawiająca osoby migrujące w sposób niedookreślony i zbiorowy. Organizacje społeczne tworzyły alternatywne narracje, budowane na historiach indywidualnych osób. Wnioski z badania dyskursu w ramach projektu [I-CLAIM](#) przedstawiają w tym numerze „CMR Spotlight” Kseniya Homel i Aleksandra Grzymała-Każłowska.

© Mateusz Krępa. „Stop torturom na granicy”, protest przeciwko nielegalnym pushbackom na granicy z Białorusią, Warszawa 17 października 2021

Nieregularne migracje – jak są (nie)obecne w polskich mediach, polityce i sektorze obywatelskim

Kseniya Homel, Aleksandra Grzymała-Kazłowska

Narracje na temat nieregularności migracji jako przedmiot badań

Niniejszy Spotlight przedstawia wyniki analizy tekstów wykonanej w ramach projektu „Poprawa warunków życia i pracy gospodarstw domowych migrantów o nieregulowanym statusie w Europie” ([L-CLAIM](#)), realizowanego w Ośrodku Badań nad Migracjami UW (2023-2026). Celem projektu jest zbadanie różnicowań i czynników wpływających na nieregulowany status migrantów oraz ich rodziny. Poprzez rozwinięcie koncepcji asamblażu nieregularności projekt stara się pokazać, jak nieregularność powstaje w wyniku oddziaływania prawa, polityk i praktyk dotyczących migracji, rynku pracy i systemów opieki społecznej oraz dominujących narracji i percepcji opinii publicznej. Badania empiryczne realizowane w projekcie obejmują:

1. Badania prawnych i politycznych infrastruktur nieregularności (analiza polityki nieregularności na przecięciu systemów migracyjnych, pracy i opieki społecznej; wstępne opracowanie danych z tej części badań można znaleźć w raporcie: [The Legal and Policy Infrastructure of Irregularity: Poland](#)).
2. Badania dyskursów, percepcji i kontrnarracji na temat nieregularności

(ilościowa i jakościowa analiza tekstów oraz eksperyment sondażowy).

3. Badania warunków, mobilności i mobilizacji migrantów-pracowników o nieregulowanym statusie i ich gospodarstw domowych – badanie nieregularności w kluczowych sektorach rynku pracy: rolnictwie, logistyce (dostawy żywności poprzez platformy) oraz pracach domowych.

Poniżej przedstawiamy rezultaty drugiej części badań, na którą składała się analiza trzech korpusów tekstów (mediów, polityki oraz organizacji społecznych) z lat 2019-2023. W stworzonym przez nas korpusie medialnym znalazły się artykuły zawierające słowa kluczowe (odnoszące się do różnych kategorii migrantów i określeń nieregularności) pochodzące z czterech dzienników: „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”, „Gazeta Polska Codziennie” oraz „Fakt” (1298 tekstów). Korpus polityczny składał się z transkrypcji wystąpień parlamentarnych (Sejm, Senat) oraz dokumentów politycznych (np. exposé prezydenta i premiera, raporty rządowe, lokalne i regionalne strategie dotyczące polityki migracyjnej) (164 teksty). Korpus organizacji społecznych obejmował materiały publikowane przez organizacje pozarządowe, organizacje migrantów, grupy rzecznicze, a także organizacje skrajnie prawicowe i populistyczne (125 tekstów). Do

analizy korpusów wykorzystano program AntConc. Analiza zawierała część ilościową (badanie częstości występowania słów, makro-tematy, analiza kolokacji oraz porównawcza analiza korpusów (keyness)) oraz część jakościową (tworzenie protonarracji, socjolingwistyczna analiza narracyjna oraz analiza aktorów społecznych).

Badanie obejmuje okres pięciu lat (2019-2023), który jest niezwykle ważny z powodu dynamicznych zmian w zakresie procesów migracyjnych oraz polityzacji migracji w Polsce. Przede wszystkim, w tym czasie uwidoczniło się, że Polska stała się krajem imigracyjnym ([Okólski, Wach 2020](#)). Poza tym pandemia COVID-19 wpłynęła na ograniczenia mobilności oraz czasową zmianę regulacji dotyczących pobytu i pracy migrantów w Polsce. Istotnymi wydarzeniami, które znacząco wpłynęły na narracje migracyjne w Polsce, była także eskalacja kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej od sierpnia 2021, kiedy grupa osób z Afganistanu została najpierw zatrzymana w Usnarzu Górnym, a potem zawrócona na terytorium Białorusi ([Grupa Granica 2023](#)). W kolejnych miesiącach polski rząd wprowadził w strefach przygranicznych stan wyjątkowy oraz zalegalizował procedurę cofania migrantów na teren Białorusi (tzw. push-backi) bez możliwości złożenia wniosku o ochronę międzynarodową.

Nasza analiza pokazała, iż wydarzenia 2021 roku i kontynuacja kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej stanowiły

główną ramę, w której pojawiał się temat nieregularności migracji. Inne aspekty, takie jak praca czy kwestie pobytu, były właściwie nieobecne. Ważnym wydarzeniem z perspektywy dominujących narracji stała się także pełnoskalowa rosyjska inwazja w Ukrainie w lutym 2022 roku oraz reakcja polskiego społeczeństwa i rządu na wojnę, w postaci przyjęcia bezprecedensowej liczby przymusowych migrantów z Ukrainy. W 2023 roku wydarzeniem politycznym, które znacząco wpłynęło na widoczność tematyki nieregularnej migracji w Polsce, były październikowe wybory parlamentarne. Rządzące wtedy partie prawicowe połączyły wybory z referendum zawierającym dwa pytania bezpośrednio dotyczące migracji, sformułowane w sposób podkreślający retorykę antyimigrancką. Spotkało się to z krytyką ze strony działaczy na rzecz praw człowieka oraz środowisk akademickich. Ostatnim tematem politycznym oddziałującym na analizowane narracje była tzw. afera wizowa, która miała miejsce latem 2023 roku i dotyczyła zarzutów o korupcję podmiotów zaangażowanych w wydawanie wiz cudzoziemcom. Znacząca obecność powyższych wydarzeń w trzech analizowanych korpusach wiązała się z "sensacyjnością" wspomnianej tematyki i wykorzystaniem zagadnienia migracji do walki politycznej. Podobna sytuacja miała miejsce już w 2015 roku, kiedy rządzące partie prawicowe wzmocniły swoją pozycję podczas kampanii parlamentarnej narracjami anty-uchodźczymi ([Pszczółkowska, 2023](#); [Hargrave et al. 2023](#)).

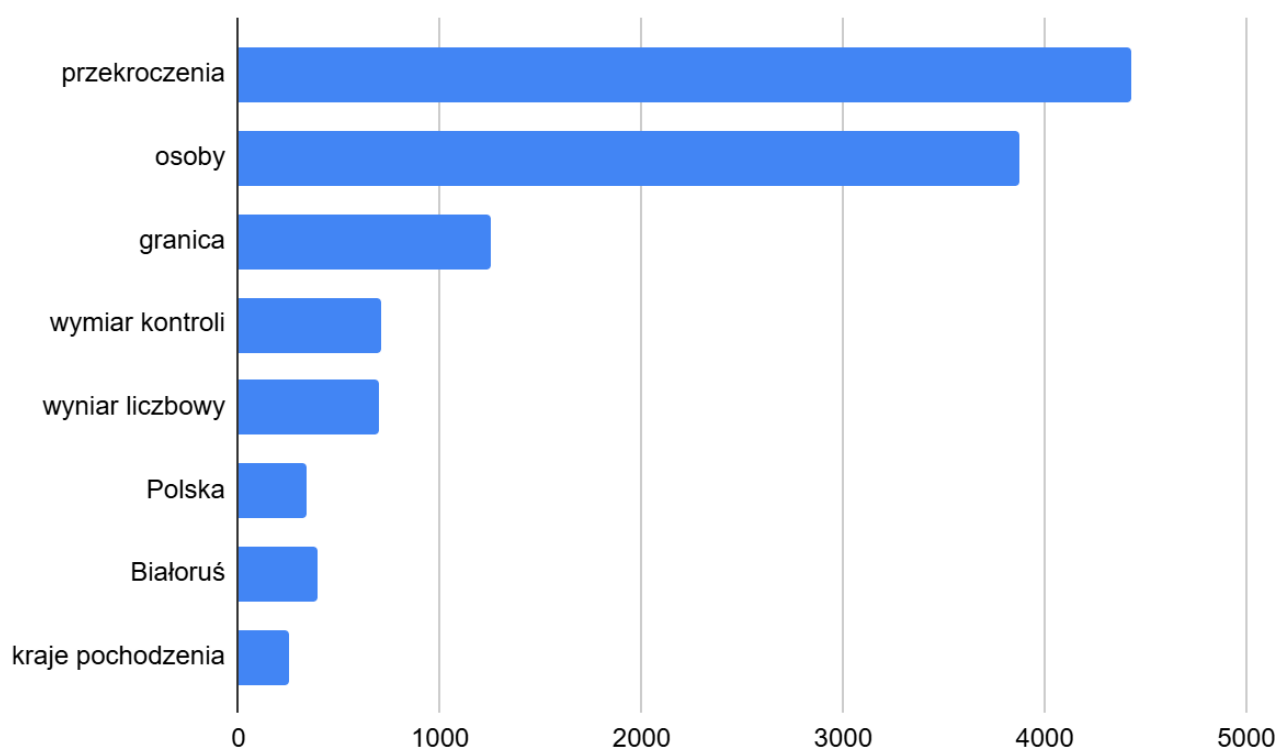
Nasza analiza korpusowa pokazała, że w badanym okresie w kontekście nieregularnych migracji tematy granicy, kontroli i bezpieczeństwa dominowały w debacie publicznej, a kwestie związane z pobytem i pracą migrantów/uchodźców w Polsce pozostawały mało widoczne. Poniżej przedstawiamy kluczowe wnioski.

Dominacja kategorii nielegalności

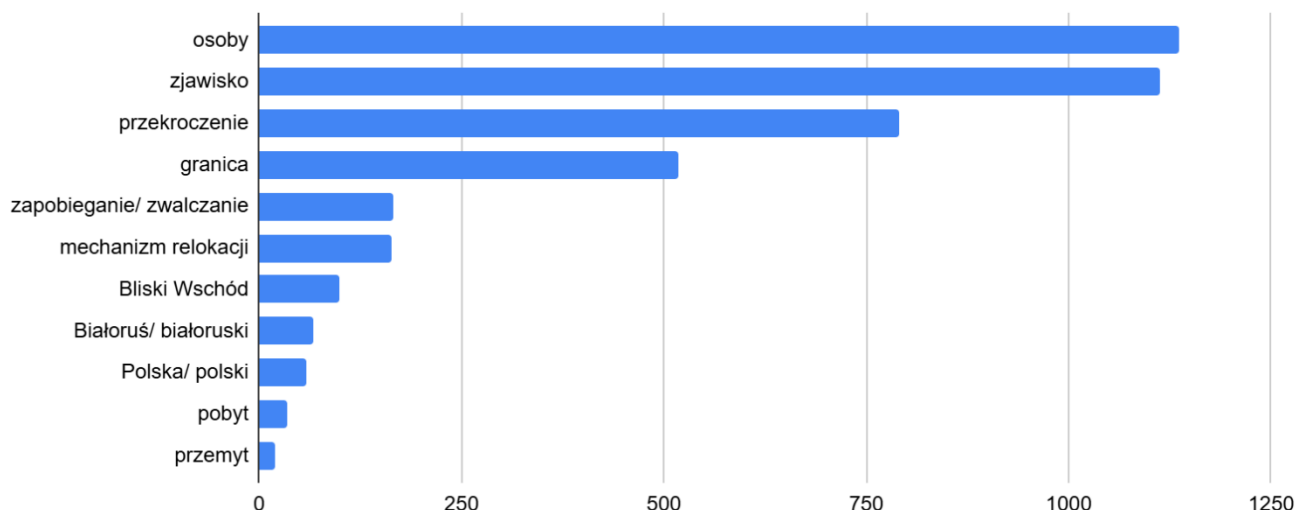
„Nielegalny”, „nielegalnie” były najczęściej stosowanymi terminami określającymi nieregularności związane z migracją we wszystkich trzech korpusach poddanych analizie. Niestety, mimo dyskusji i rekomendacji na temat niestosowania dehumanizującego określenia „nielegalni migranci” w odniesieniu do osób migrujących i poszukujących ochrony w Polsce np. [Adamczyk, Czubkowska 2021](#);

[Czwarnóg, 2021](#)) nadal dominuje ono w publicznej debacie, szczególnie w korpusach politycznym oraz medialnym.

Media oraz organizacje społeczne także często piszą o „nielegalnym przekroczeniu” granicy, co może być uznawane za bardziej stosowne, bo odnosi się do konkretnych czynów, a nie określenia osoby, choć pozostaje negatywnie wartościujące zachowania migrantów. W korpusie politycznym narracje przede wszystkim odnoszą się do bardziej abstrakcyjnego terminu „nielegalnej migracji”. Współwystępuje on najczęściej ze słowami „problem”, „kontrola”, „zwalczanie” czy „zapobieganie”, co sugeruje jego silne powiązanie z rolą instytucji państwowych i restrykcyjnej polityki migracyjnej.

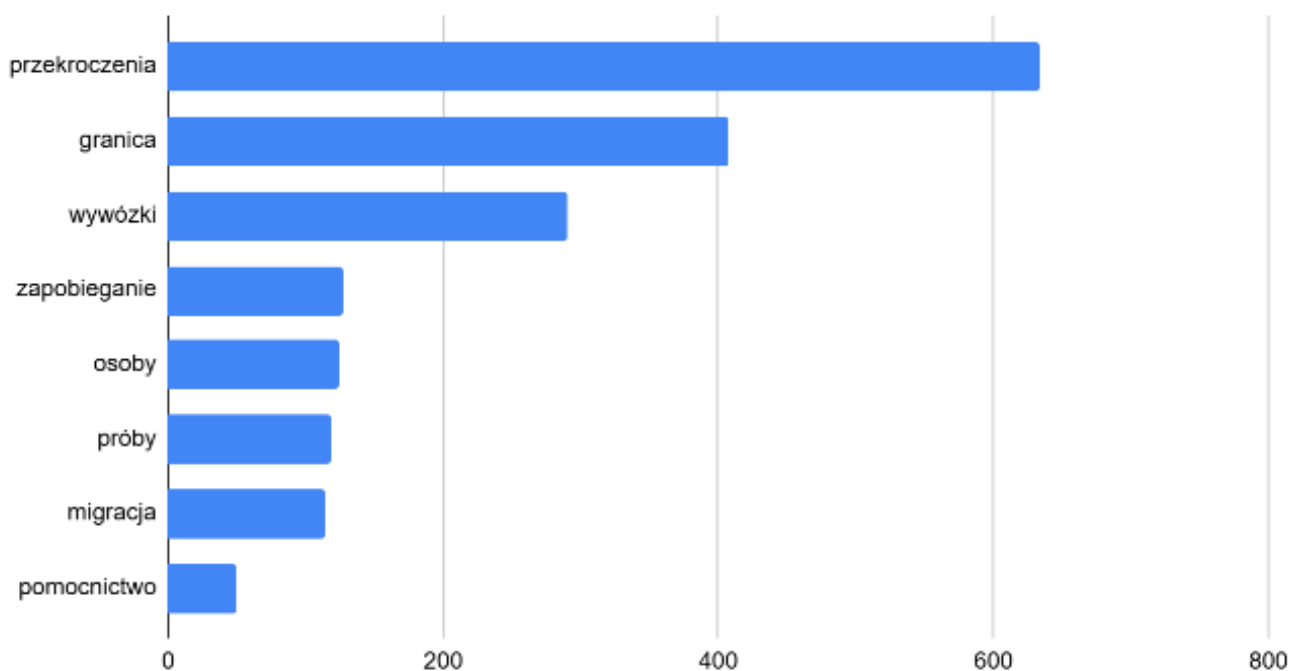
Wykres 1. Współwystępowanie terminu nielegaln* w korpusie medialnym. W celu uwzględnienia wszystkich form gramatycznych przy analizie została zastosowana podstawowa forma słowa (lemma).

Wykres 2. Współwystępowanie terminu nielegaln* w korpusie politycznym

Poszukując innych zbliżonych terminów do słowa „nielegalny”, zauważyliśmy, że są one widoczne w korpusie medialnym oraz prawie nieobecne (niskie frekwencje) w korpusie politycznym. Do takich przykładów należą określenia „nieudokumentowany”, „nieregularny”, „nieuregulowane”.

Sformułowaniami, które częściej pojawiały się w tekstach politycznych, a miały mniej negatywny i dehumanizujący charakter były „osoba bez dokumentów” oraz „osoba nieposiadająca dokumentów”.

Wykres 3. Współwystępowanie terminu nielegaln* w korpusie organizacji społecznych

Inne podejście do stosowania słowa „nielegalny” można zaobserwować wśród organizacji społecznych, które używają tego określenia w kontekście krytyki działań instytucji publicznych skierowanych przeciwko osobom przybywającym do Polski. Związanymi z tym przykładami kolokacji (współwystępowania) są „nielegalne wydalenia”, „nielegalne push-backi” czy „nielegalne deportacje”. Tym samym organizacje społeczne przedstawiają inne (alternatywne) spojrzenie na prawne aspekty dotyczące migracji i zwracają uwagę na negatywne wymiary działań władzy i konsekwencje restrykcyjnej polityki migracyjnej.

Centralność granicy i sekurytyzacja dyskursu na temat migracji

Analiza częstotliwości występowania słów pokazała, iż jednym z najczęściej stosowanych terminów we wszystkich analizowanych korpusach okazało się słowo „granica”. „Granica” występowała jako przestrzeń fizyczna, polityczna oraz symboliczna, przede wszystkim w kontekście granicy polsko-białoruskiej. Każdy z tych wymiarów wiązał się z narracją o (nie)bezpieczeństwie. W mediach i korpusie politycznym granica przedstawiana było jako miejsce szczególnie ważne dla państwa ze względu na kwestie bezpieczeństwa narodowego. W tym kontekście wyraźnie dostrzegalne było akcentowanie i racjonalizacja działań instytucji – fizyczne zabezpieczenie poprzez budowanie muru (też „plot”, „zapora”) oraz obecność i pracę służb mundurowych. W kontekście

przestrzeni geograficznej, granica była także ukazywana jako obszar, w którym dochodzi do naruszeń praw człowieka oraz występują niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia osób migrujących ze względu na warunki terenowe („rzeka”, „błoto”), warunki pogodowe, a głównie działania straży granicznej („wywózki”). Organizacje społeczne oraz częściowo media tworzyły taką narrację odwołując się do danych o zaginięciach i zgonach, czy przywołując relacje osób, które doświadczyły różnych niebezpieczeństw i form przemocy.

„Granica” używana była także w znaczeniu symbolicznym – jako obowiązek moralny ochrony państwa. Pod tym względem korpusy różniły się od siebie. Obowiązek moralny zabezpieczenia granic, patriotyzmu i odpowiedzialności za bezpieczeństwo Polski i Unii Europejskiej w odpowiedzi na zewnętrznie sterowane zagrożenie stanowiły narrację dominującą w mediach oraz korpusie politycznym. W korpusie organizacji społecznych i niektórych tekstach medialnych widoczna była jednak także odmienna perspektywa, która inaczej definiowała kwestię bezpieczeństwa („bezpieczna granica to taka, na której nikt nie umiera”) oraz akcentowała nadrzędność wartości, takich jak człowieczeństwo i uniwersalność praw człowieka (prawa do ochrony, życia, wolności od tortur).

W analizowanych korpusach kwestia nieregularności w odniesieniu do pracy cudzoziemców pojawiała się znacznie rzadziej niż w kontekście granicy, a praktycznie nie występowała w odniesieniu

do życia migrantów. Można było jednak wyróżnić dwie głównie formy występowania zagadnień związanych z pracą. Po pierwsze, media oraz korpus polityczny odnosiły się do dokumentów prawnych, które określają warunki, kiedy praca wykonywana przez cudzoziemców może być uznana za niezgodną z prawem, oraz konsekwencje, jakie ponosi w związku z tym pracodawca. Po drugie, co dotyczyło głównie mediów, nieregularność zatrudnienia (np. tzw. praca „na czarno”) była przedstawiana poprzez indywidualne historie, eksponowane ze względu na ich sensacyjny charakter. Nieregularna praca nie była jednak przedstawiana jako problem, który wymagałby systemowego rozwiązania, tak jak w przypadku kontroli migracji.

Nieregularna migracja przez pryzmat instytucji, nie migrantów

W świetle dominującej narracji o nieregularnej migracji jako zagrożeniu, centralną rolę w analizowanych tekstach zwykle odgrywały instytucje państwowe, a szczególnie straż graniczna, wojsko oraz rząd. Ich działania były racjonalizowane i normalizowane lub - rzadziej - krytykowane, w zależności, kto pisał na ten temat, jednak instytucje te pozostawały w centrum uwagi. Język militarny i zarządzania kryzysowego, w tym wykorzystanie hiperboli i związków takich jak „zatrzymać falę”, „ograniczyć napływ”, „przeciwdziałać atakom hybrydowym” – podkreślały znaczenie instytucji w narracjach o migracji w Polsce i ich aktywne działanie. Zamiast aspektów przyczynowo-skutkowych dotyczących

nieregularnej migracji oraz wielości jej wymiarów, nacisk kładziony był na przeciwdziałanie nieregularnej migracji. Obejmowało to kilka obszarów: działania polityczne na poziomie Unii Europejskiej, przeciwdziałanie unijnemu mechanizmowi relokacji, działania w odpowiedzi na zagrożenia zewnętrzne ze strony reżimu białoruskiego, a także przeciwdziałanie przestępczości i przemytowi. Innym wymiarem, który pokazuje, że w dużej mierze narracja o migracji jest narracją o aktorach politycznych, jest aspekt walki politycznej, który pozostawał szczególnie widoczny w analizie korpusu politycznego. Jednym z przykładów może być kryzys polityczny wokół tzw. afery wizowej i związane z tym dyskusje o odpowiedzialności za politykę migracyjną oraz działaniach na rzecz jej zaostrzenia.

Korpus organizacji społecznych odnosił się do instytucji państwa z innej perspektywy. Jak już było wspomniane wcześniej, dominowała tutaj krytyka działań partii rządzących i instytucji publicznych, w tym określenie niektórych działań jako nielegalnych oraz przypisywanie polskim władzom odpowiedzialności za kryzys humanitarny na granicy polsko-białoruskiej. Korpus ten wyróżniał się także bardziej złożoną perspektywą na temat przestępczości. Zwracał uwagę na systemowy i złożony wymiar niektórych wyzwań, takich jak dyskryminacja ze względu na płeć, rasę i etniczność (np. „ksenofobia”, „rasizm”, „antysemityzm”, „antyukraińskość”, „homofobia”).

Dychotomie oraz zbiorowy i niedookreślony charakter „innego”

Narracje dotyczące nieregularnej migracji w analizowanych korpusach okazały się silnie osadzone w kontekście geograficznym i geopolitycznym. Wyraźnie widoczny był podział na dwa kontrastowane ze sobą obszary: unijny/europejski oraz nieunijny/nieuropejski. Podział ten obejmował nie tylko perspektywę geograficzną, ale także wymiar polityczny i instytucjonalny. Podczas gdy wcześniej znaczna część dyskursu o migracjach osadzona była w kontekście innych krajów (Grzymała-Kazłowska, 2007), w analizowanym okresie zdecydowanie dominowała perspektywa narodowa. W odniesieniu do migracji, Polska była prezentowana jako kraj mierzący się z zewnętrznymi zagrożeniami (niebezpieczeństwem ze strony samych migrantów, ale i wykorzystujących ich wrogich sił, w szczególności reżimu białoruskiego i rosyjskiego). Temat nieregularnej migracji pojawiał się w przeważającej mierze w kontekście granicy polsko-białoruskiej.

Osadzenie narracji o nieregularnej migracji w kontekście przekraczania granicy czy prób dostania się do Polski przyczyniało się do stygmatyzacji i dehumanizacji osób migrujących. Migranci byli głównie przedstawiani w sposób zbiorowy i niedookreślony – jako „obcy”, których obecność jest kwestionowana lub postrzegana jako tymczasowa. Szczególnie w korpusie medialnym i politycznym osoby

migrujące występowały w liczbie mnogiej, podkreślano znaczącą skalę migracji (np. używając sformułowań „tysiące”, „miliony”) oraz wykorzystywano uprzedmiotawiające metafory przyrodnicze podkreślające niekontrolowalność migracji (takie jak „napływ”, „fala”). Prowadzić to mogło do wzbudzania lęku, niepewności oraz niechęci wobec migracji oraz podnosić akceptację antymigracyjnej polityki państwa. W kontekście polityzacji migracji, media współprodukowały narracje o inności i zagrożeniu tworzone przez aktorów politycznych, przyczyniając się tym samym do wzmocnienia negatywnych stereotypów i uprzedzeń wobec migrantów. Zarówno w mediach, jak i w korpusie politycznym, narracje odnoszące się do nieregularnej migracji miały wymiar genderowy – agresja i przestępczość łączona była głównie z mężczyznami, podczas gdy bezbronność, podatność na krzywdę, potrzeba ochrony bardziej widoczne były w odniesieniu do kobiet i dzieci.

Wytwarzanie wrażenia obcości migrantów było wzmocnianie przez kreowanie urasowionych wizerunków, co było szczególnie widoczne w stosunku do osób uchodźczych. Przy czym, o ile przymusowi migranci wojenni z Ukrainy byli przedstawiani jako osoby zasługujące na pomoc i otrzymujące różnego typu wsparcie, o tyle korpus medialny i polityczny przedstawiał uchodźców z krajów pozaeuropejskich w kontekście przemocy, konieczności kontroli lub przeciwdziałania zagrożeniom. Dystans społeczno-kulturowy był dodatkowo podkreślany przez

generalizacji i redukowaniu osób do krajów i regionów pochodzenia (np. Bliski Wschód, Afryka Północna) lub religii (Muzułmanie, islam), a pomijanie innych cech społeczno-demograficznych, takich jak wiek, sytuacja rodzinna czy przyczyny migracji. Migranci byli głównie przedstawiani w sposób pozbawiający ich sprawczości, a jeśli przypisywało im się działania, dotyczyły one zachowań kryminalnych (np. „przemytu”) i przemocy (np. „forsują”, „atakują”).

Analiza korpusu organizacji społecznych ukazała nieco inny obraz reprezentacji osób migrujących i uchodźczych w kontekście nieregularnej migracji. Chociaż nadal obecne były dychotomizacje, w przedstawieniach dominował wymiar humanitarny, podkreślający konieczność pomocy potrzebującym osobom przebywającym na granicy oraz przestrzegania prawa. Migranci w tym korpusie pozostawali bardziej widoczni i ukonkretnieni poprzez przedstawienie indywidualnych historii, bardziej wielowymiarowe opisy sytuacji czy doświadczeń na granicy polsko-białoruskiej. Ważną rolę w wytworzeniu tych narracji odgrywali aktywiści i wolontariusze relacjonujący wydarzenia i mający bezpośredni kontakt z osobami migrującymi.

Dominujące narracje a kontrnarracje

Analiza materiału pokazała, iż dominujący obraz nieregularności migracji wytwarzany w korpusach medialnym i politycznym wzmocniał dotychczasowe stereotypy i sprowadzał zagadnienie migracji do kwestii zagrożeń i potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa. Obserwowany w badanym

okresie (2019-2023) wzrost zainteresowania mediów tematem migracji był przede wszystkim związany z kryzysem humanitarnym na granicy polsko-białoruskiej oraz wydarzeniami politycznymi (wybory, tzw. afera wizowa).

Nasze badanie uwidocznilo dominację w analizowanym materiale kontekstu przyjazdu do Polski, zwłaszcza przekraczania granicy i prób dostania się do Polski oraz pozwoliło na zidentyfikowanie trzech głównych ram narracyjnych przeważających w korpusie medialnym i politycznym. Najszerzą ramę stanowiła narracja sekurytyzacyjna, która przedstawiała migrację w kategoriach problemu destabilizacji i zagrożenia dla Polski i UE. Drugą ramę stanowiła narracja strategiczno-pragmatyczna, która kładła nacisk na rolę instytucji państwowych i działań, które mają służyć zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku, przy czym także normalizują przemoc instytucjonalną i ograniczają prawa migrantów do ubiegania się o ochronę międzynarodową. Jako trzecią warto wyróżnić narrację dehumanizującą i stygmatyzującą, przedstawiającą osoby migranckie i uchodźcze w sposób niedookreślony i zbiorowy, z ograniczoną sprawczością lub jako podejmujące agresywne i naruszające prawo działania. Nieregularność dotycząca rynku pracy była w niewielki stopniu obecna w badanych korpusach, a gdy się pojawiała, to w charakterze sensacyjnym.

Alternatywne narracje najbardziej dostrzegalne były w korpusie organizacji

społecznych. Skupiały się one na krytyce działań administracji publicznej i służb mundurowych oraz uwidoczniły naruszenia prawa (np. prawa człowieka, dostępu do ochrony międzynarodowej). Organizacje społeczne w inny sposób mówiły też o bezpieczeństwie, akcentując kwestię bezpieczeństwa wszystkich osób (również osób migrujących), niezależnie od pochodzenia, płci, religii, w oparciu o poszanowanie godności ludzkiej. Wzmocnienie takiej perspektywy może zmieniać narracje o „zagrożającej obcości” na rzecz normalizacji migracji w debacie publicznej i wzmocnienia inkluzji społecznej. Można także zaobserwować narrację humanitarną, która wprowadzała do dyskusji o kryzysie i niebezpieczeństwie perspektywę mobilizacji na rzecz pomocy. Ograniczeniem tej narracji jest ryzyko redukcji osób migranckich i uchodźczych do ofiar lub osób uzależnionych od pomocy. Zapobiegać temu może zwracanie uwagi na podmiotowość i różnicowanie wśród migrantów. Jest to widoczne w korpusie organizacji społecznych, który przedstawia osoby migranckie i uchodźcze jako grupę różnorodną (nie tylko ze względu na kraje pochodzenia), z odwołaniem się do spersonalizowanych doświadczeń i historii relacjonowanych bezpośrednio przez migrantów. Jako ostatni, ale bardzo ważny aspekt alternatywnych narracji dostrzegaliśmy w korpusie organizacji społecznych, warto podkreślić krytykę stosowania określenia nielegalny wobec osób migranckich i uchodźczych („żadna osoba nie jest

nielegalna”). Przedstawianie nieregularnych migracji przez organizacje społeczne podkreśla negatywny wpływ polityki migracyjnej na występowanie nieregularności i może zredukować dehumanizację i stygmatyzację osób migrujących.

Warto podkreślić, że alternatywne narracje w korpusie organizacji społecznych były budowane w oparciu o historie aktywistów i aktywistek, wolontariuszy i wolontariuszek oraz osób migranckich i uchodźczych, szczególnie w kontekście ich doświadczeń sytuacji na granicy. Ogólnie teksty z korpusu organizacji społecznych były bardziej refleksyjne na temat używanych pojęć, prezentujące najbardziej rzeczową i skoncentrowaną na analizowanym problemie argumentację. Ich przeciwieństwem były dominujące narracje w korpusie politycznym, silnie naładowane emocjonalnie i perswazyjne, odwołujące się równocześnie do wymiarów ideologicznego, politycznego i pragmatycznego. W korpusie medialnym współwystępowały obie perspektywy, jednak z wyraźną przewagą dominujących narracji.

Źródła

Adamczyk, M., Czubkowska, S., (2021). Jak pisać i mówić o uchodźcach. Poradnik dla dziennikarzy i dziennikarek, poradnik Instytutu Zamenhofa, <https://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2021/08/Poradnik-uchodzcy-.pdf>

- Czwarńóg, K., Jak mówić i pisać o migrantach, <https://etykajazyka.pl/jak-mowic-i-pisac-o-migrantach/>.
- Grzymała-Każłowska, A. (2007). „Konsytuowanie „innego”. Wizerunki imigrantów w Polsce”, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Hargrave, K., Homel, K., Dražanová, L. (2023). Public narratives and attitudes towards refugees and other migrants: Poland country profile, Case/country study, <https://odi.org/en/publications/public-narratives-and-attitudes-towards-refugees-and-other-migrants-poland-country-profile/>.
- Klaus, W., (red). (2021). Kryzys humanitarny na pograniczu polsko-białoruskim. Raport Grupy Granica, <https://konsorcjum.org.pl/storage/2023/10/Raport-GG.pdf>.
- Matuszczyk, K., Grzymała-Każłowska, A., Homel, K. (2024). The Legal and Policy Infrastructure of Irregularity: Poland, <https://zenodo.org/records/11094089>.
- Okólski, M. and Wach, D. (2020) “Immigration and integration policies in the absence of immigrants: a case study of Poland” in Duszczyk, M., Pachocka, M., and Pszczołkowska, D. (eds) Relations between immigration and integration policies in Europe. London: Routledge, www.taylorfrancis.com/books/e/9780429263736.
- Pszczołkowska, D. (2023) “Media jako (od)twórcy dyskursu o migracjach” w Lesińska M., Okólski, M., 30 Wykładów o migracjach, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Kseniya Homel

Absolwentka studiów magisterskich Instytutu Stosunków Międzynarodowych i Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego. Obecnie doktorantka w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Badaczka w zespole projektu „Poprawa warunków życia i pracy gospodarstw domowych migrantów o nieuregulowanym statusie w Europie” (I-CLAIM). Zainteresowania badawcze obejmują przedsiębiorczość osób z doświadczeniem migracji, w szczególności kobiet, funkcjonowanie sieci wsparcia oraz formy samoorganizacji w obszarach, gdzie brakuje systemowych rozwiązań od strony państwa i społeczeństwa większościowego.

Aleksandra Grzymała-Kazłowska

Professor Uniwersytetu Warszawskiego na Wydziale Socjologii i w Ośrodku Badań nad Migracjami. Kieruje projektami „Poprawa warunków życia i pracy gospodarstw domowych migrantów o nieuregulowanym statusie w Europie” (I-CLAIM) oraz „Wyzwania, możliwości i perspektywy community sponsorship (COPOCS)”. Redaktor naczelna Central and Eastern European Migration Review, członkini Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk, w latach 2009-2020 ekspertka Komisarza Praw Człowieka. Jej zainteresowania badawcze to adaptacja i rezyliencja migrantów, zmiany tożsamości, podejścia i dyskursy dotyczące etniczności, kwestie nierówności i integracji.

Projekt „Poprawa warunków życia i pracy gospodarstw domowych migrantów o nieuregulowanym statusie w Europie” (I-CLAIM) jest realizowany w Ośrodku Badań nad Migracjami UW w ramach programu Horyzont (grant numer 101094373), finansowanego przez Unię Europejską. Projekt jest realizowany w ramach konsorcjum zespołów badawczych i partnerów społecznych z Finlandii, Holandii, Niemiec, Polski, Wielkiej Brytanii i Włoch. Partnerem społecznym projektu w Polsce jest Stowarzyszenie Interwencji Prawnej.

Funded by
the European Union

UK Research
and Innovation

Sugerowany sposób cytowania: Homel K., Grzymała-Kazłowska A. (2025) Nieregularne migracje – jak są (nie)obecne w polskich mediach, polityce i sektorze obywatelskim, *CMR Spotlight* 1 (67).

Opinie wyrażone w tej publikacji są opiniami Autorek. Nie stanowią opinii OBM.

Redaktorzy CMR Spotlight: Michał Nowosielski, Dominika Pszczołkowska

© 2025 Ośrodek Badań and Migracjami

CENTRE OF
MIGRATION
RESEARCH

Pasteura street 7

02-093 Warsaw

Tel/fax +48 22 55 46 770

e-mail: migration.cmr@uw.edu.pl

www.migracje.uw.edu.pl/en/

